

1. ☒ Ούλφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2003

A. Στο κείμενό του ο συγγραφέας προτείνει αναδιοργάνωση της κοινωνίας για την αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης και των μεγάλων προβλημάτων που απασχολούν την ανθρωπότητα. Αρχικά θέτει το αίτημα μιας κοινωνίας που δεν θα εστιάζει στην αύξηση των οικονομικών δεικτών, παραδέχεται όμως πως αυτό βρίσκεται μακριά απ' τις επιθυμίες των σημερινών ανθρώπων. Η οικονομία θα πρέπει να μεταβληθεί σε μέσο εξυπηρέτησης των ανθρώπινων αναγκών, προκειμένου να επιτευχθεί η μείωση της κατανάλωσης και η αποφυγή της οικολογικής καταστροφής. Αυτό σημαίνει αλλαγή κλίμακας αξιών στις ανεπτυγμένες κοινωνίες, πράγμα που απαιτεί αναδιοργάνωση των κοινωνικών θεσμών. Η λύση βρίσκεται στην κινητοποίηση των πολιτών που όμως θεωρείται δύσκολη. Διερωτάται επίσης αν μια οικολογική καταστροφή θα κινητοποιήσει τους ανθρώπους ή θα επιφέρει τον ολοκληρωτισμό. Κλείνοντας επισημαίνει την υποχρέωση των συνειδητοποιημένων ατόμων να αφυπνίσουν τους συμπολίτες τους.

B1. Ο συγγραφέας προτείνει μια αναδιοργάνωση των οικονομικοκοινωνικών σχέσεων που διέπουν την κοινωνία στη βάση της ριζικής αλλαγής των πολιτικών και πνευματικών αξιών που έχουν οι άνθρωποι. Προτείνει την πρωτεύουσα θέση και αξία να λαμβάνουν τα άτομα και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και όχι η καταναλωτική τους ισχύ. Με αυτή τη λογική, στη θέση της αλλοτριωμένης και μηχανιστικής εργασίας που αναγκαστικά επιτελεί το άτομο προκειμένου να εξασφαλίσει το βιοπορισμό του, αντιπροτείνεται μια μορφή εργασίας που θα αποτελεί πεδίο προβολής και ανάπτυξης των ικανοτήτων του, χώρο δημιουργικής έκφρασης, πηγή καθημερινής ευχαρίστησης και πολύπλευρης ανάπτυξης και ολοκλήρωσης του.

B2. ΑΝΤΩΝΥΜΑ

κατανάλωσης: παραγωγή, αποταμίευση
αναδιοργάνωση: αποδιοργάνωση
κεντρική: περιφερειακή, περιθωριακή, απόκεντρη, δευτερεύουσα
δεχθούν: απορρίψουν, αρνηθούν
συμμετοχή: αποχή

B3. Ο συγγραφέας, προκειμένου να πείσει τους αναγνώστες του για τις προτεινόμενες απόψεις του, επικαλείται τη λογική, με την παράθεση επιχειρημάτων και τεκμηρίων στατιστικών στοιχείων, αλλά και την αυθεντία.

Παραδείγματα

- α) Επίκληση στη λογική με τεκμήρια: «και να παραιτηθούν...3% το χρόνο».
β) Επίκληση στη λογική με επίκληση: «Η ανάπτυξη βέβαια...Αριστοτέλη».
1^η προκείμενη: «Η ανάπτυξη βέβαια...του ανθρώπου»,
2^η προκείμενη: «μια αληθινή δημοκρατία...των αποφάσεων»,
3^η προκείμενη: «μια άλλη οργάνωση παιδείας»
Συμπέρασμα: «ώστε να διαπλάθονται...του Αριστοτέλη».
γ) Επίκληση στην αυθεντία: «ώστε να διαπλάθονται ... τον Αριστοτέλη».

B4. Ο συγγραφέας, ενώ στην ανάπτυξη του κειμένου του χρησιμοποιεί ένα αυστηρά λογικό και οργανωμένο λόγο, στο τέλος της προτελευταίας παραγράφου προβαίνει σε μια σειρά ρητορικών ερωτημάτων. Έτσι προσδίδει στο κείμενό του αμεσότητα, ζωντάνια και παραστατικότητα. Παράλληλα, μας καλεί να παρακολουθήσουμε τον προβληματισμό του και την αγωνία του σχετικά με τις συνέπειες του υλιστικού μοντέλου ζωής και θέτει τους αναγνώστες προ των ευθυνών τους, καλώντας τους να συμμετέχουν ενεργητικά στον προβληματισμό του.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Εισήγηση σε εκδήλωση της περιοχής

Η κατανάλωση κρίνεται ως διαδικασία ανάπτυξης, απαραίτητη για τη συλλογική και την ατομική ευημερία. Οδηγώντας σε κάλυψη των αναγκών μας θέτει τα θεμέλια για την αυτοπραγμάτωση του πολιτισμού μας. Η υπερβολική όμως κατανάλωση στην οποία οδηγήθηκε ο πληθυσμός τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως του δυτι-

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

κού κόσμου, μετέτρεψε την υγιή αυτή διαδικασία ανάπτυξης σε αυτοσκοπό. Στην πραγματικότητα, ο καταναλωτισμός αποτελεί μια σύγχρονη μάστιγα.

Όταν λοιπόν οι συνειδήσεις ταυτίζουν την κατανάλωση με την ευτυχία, υπακούοντας στα κελεύσματα της διαφημιστικής προπαγάνδας, οι μάζες υποχειριάζονται, χειραγωγούνται, αλλοτριώνονται και επικυρώνουν την τάση της βιομηχανίας για εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος. Η τάση αυτή προκάλεσε μια σειρά από σύνθετα προβλήματα στον επίκεντρο των οποίων εδράζουν ο εκφυλισμός του ανθρώπινου πολιτισμού και οι ραγδαίες κλιματολογικές αλλαγές.

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ – ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

➤ Οι εργαζόμενοι δεσμεύονται από τη διαφημιστική προπαγάνδα σε ένα αέναο κυνήγι απόκτησης υλικών αγαθών και της προϋπόθεσης αυτών, του χρήματος. Υπερεργάζονται αποστασιοποιημένοι από το αντικείμενο εργασίας τους και στερούνται τόσο τον ελεύθερο χρόνο όσο και την ποιότητα αυτού. Έτσι αλλοτριώνονται από τον ίδιο τους τον εαυτό και το συνάνθρωπο. Οι άνθρωποι δεσμοί χαλαρώνουν, γίνονται ανταγωνιστικοί, συμβατικοί και ωφελιμιστικού χαρακτήρα, αφήνοντας περιθώριο για την κρίση των ηθικών αξιών, που εξωθεί το σύγχρονο άνθρωπο στη βία, την παραβατικότητα, τη διαφθορά.

➤ Ο ατομικισμός που επιβάλλει ο καταναλωτισμός καθιστά την πολιτική ζωή και τη συλλογικότητα αδιάφορη και ανώφελη για το μέσο αστό του δυτικού πολιτισμού. Οι συλλογικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων υπολείπουν, υποβαθμίζονται, τυποποιούνται και δεν οδηγούν σε λύσεις. Η δημοκρατία φαλκιδεύεται, ενώ η καταναλωτική προπαγάνδα οδηγεί σε πνευματική αλλοτρίωση τους πολίτες που απομακρύνονται από τέχνες, γράμματα, επιστήμες, διάλογο, πνευματικά αγαθά. Μοιραία το άτομα χάνουν κάθε επαφή με τη φύση και την αξία αυτής.

➤ Το φυσικό περιβάλλον δέχεται αδιαμαρτύρητα τις πληγές που του προκαλεί η βιομηχανική ανάπτυξη και η υπερκατανάλωση προϊόντων. Η εντατικοποίηση του ρυθμού παραγωγής οδηγεί σταθερά σε εξάντληση των φυσικών πόρων, όπως το νερό και το πετρέλαιο, ανατρέποντας την οικολογική ισορροπία. Ταυτόχρονα, η υπερβολική κατανάλωση αυξάνει τον όγκο αποβλήτων και απορριμμάτων, επιβαρύνοντας τη μολυσμένη ατμόσφαιρα, τον υδροφόρο ορίζοντα, το έδαφος και το υπέδαφος. Η χλωρίδα και η πανίδα απειλούνται, ενώ η βιομηχανική και τουριστική ανάπτυξη υπαγορεύει την αντικατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος από το τεχνητό. Για τις συνέπειες του καταναλωτισμού στον άνθρωπο βλέπε και την αντίστοιχη ενότητα του βιβλίου, σελ. 166 – 167.

Β΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ – ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

➤ Αυξάνονται, ωστόσο, οι φωνές διανοητών που μιλούν για την ενεργοποίηση ενός περιβαλλοντικού προσανατολισμού εκπαίδευσης με στόχο τη μετάδοση οικολογικής και ορθής καταναλωτικής συνείδησης στους νέους. Βασική προϋπόθεση είναι μια ανθρωπιστική διάσταση στον τεχνοκρατικό προσανατολισμό της εκπαίδευσης. Με αντίστοιχες αλλαγές στα προγράμματα σπουδών και περιθώριο διδασκαλίας ανθρωπιστικών επιστημών, η αξία του φυσικού περιβάλλοντος θα σταθεί απέναντι στην αξία της κατανάλωσης στη συνείδηση των μαθητών. Βιβλία και σύγχρονα μέσα πληροφόρησης στην εκπαίδευση, όπως το διαδικτυο, οφείλουν να συστρατευτούν στην προσπάθεια καλλιέργειας καταναλωτικής και οικολογικής συνείδησης των μαθητών. Ο εκσυγχρονισμός της προσέγγισης της σχέσης καταναλωτισμού και εκπαίδευσης θα εμψυχήσει το ανθρωπιστικό και οικολογικό πνεύμα με το οποίο πρέπει να δρουν πλέον οι μαθητές.

➤ Η χρηματοδότηση μιας μεταρρύθμισης στην εκπαίδευση με γνώμονα την καλλιέργεια καταναλωτικής και οικολογικής συνείδησης των νέων πρέπει να στοχεύει στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Απαιτείται διαρκής επιμόρφωση με παρακολούθηση επιδοτούμενων από το κράτος, σεμιναρίων που να ενημερώνουν και να εξοικειώνουν το εκπαιδευτικό προσωπικό με τις σύγχρονες ψυχοπαιδαγωγικές και διδακτικές μεθόδους αλλά και τις εξελίξεις στον τομέα του οικολογικού προβλήματος. Πρέπει να αποτελεί απαίτηση οι εκπαιδευτικοί να δύνανται να αποδώσουν οικολογική διάσταση στο σύνολο των διδασκόμενων μαθημάτων, ώστε η νεολαία να ενημερωθεί επαρκώς και να αντιληφθεί τη σοβαρότητα της κατάστασης που θα κληθεί να αντιμετωπίσει σε λίγα χρόνια.

➤ Οι θεωρητικές γνώσεις δεν έχουν αξία εάν δεν ληφθούν πρωτοβουλίες εκ μέρους των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, που πρέπει να συνοδεύει τη μετάδοση καταναλωτικής αγωγής με βιωματική μάθηση, αυ-

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

τενέργεια, αλλά και ημερίδες με αντίστοιχα θέματα, συμμετοχές μαθητών σε συνέδρια στο πλαίσιο της Βουλής των Εφήβων και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανακύκλωση, η επιλογή προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον και η στηλίτευση κάθε απόπειρας παραβίασης των δικαιωμάτων του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να συνθέτουν την εικόνα μιας μαθητικής νεολαίας δραστηριοποιημένης και οικολογικά ευαισθητοποιημένης που θα αφυπνίζεται και θα παραδειγματίζεται από εκπαιδευτικούς και γονείς με αντίστοιχες ευαισθησίες.

➤ Ας μην ξεχνάμε, ότι η πράξη της αγοράς, της κατανάλωσης, της χρήσης των διαφόρων αγαθών, προϊόντων ή υπηρεσιών δεν είναι μία ουδέτερη πράξη, αλλά έχει αποφασιστική επίδραση στην οικοδόμηση του κόσμου που ζούμε. Γι' αυτό, υπεύθυνος καταναλωτής είναι ο καταναλωτής που είναι γνώστης του γεγονότος ότι είναι πολίτης του κόσμου και οι ενέργειές του είναι επακόλουθο αυτού. Ως καταναλωτές πρέπει να αποσαφηνίσουμε ότι ενεργώντας έτσι, εκτός από την ικανοποίηση των δικών μας αναγκών, συμμετέχουμε στη διαδικασία παραγωγής, γεγονός που έχει με τη σειρά του κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Προκειμένου να είμαστε υπεύθυνοι καταναλωτές, οφείλουμε να έχουμε στο μυαλό μας τις πρακτικές των επιχειρήσεων που βρίσκονται πίσω από τα προϊόντα, να σκεφτόμαστε αν συμφωνούμε με αυτές, αν θα τις υποστηρίξουμε και αν θα τις βοηθήσουμε προχωρώντας σε αγορές.